

30/03/2016

הזמנה להגיש הצעה להערכה מחקרית של הקרנות ליוזמה חברתית (קרנות לעסקים חברתיים)

1. מ ב ו א – קרנות הביטוח הלאומי

הפעילות העיקרית של המוסד לביטוח לאומי מתמקדת בתשלום גמלאות בכסף או בעין לזכאים להן על פי החוק. עם זאת, הגמלאות המשולמות לזכאים אינן מכסות את מגוון הצרכים, ולכן, כדי ליצור השלמה בין תשלום הגמלאות לבין שירותים חברתיים, המוסד לביטוח לאומי מסייע גם בפיתוח שירותים בקהילה במטרה לשפר את רווחתן של אוכלוסיות בסיכון ולהרחיב את מעגל ההזדמנויות שלהן. פעילות זו נעשית באמצעות **קרנות המוסד**.

פעילות ייחודית זו של המוסד, נעשית מכוח חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) התשנ"ה-1995 באמצעות אגף הקרנות (האגף לפיתוח שירותים). קרנות אלו נועדו לקדם פרויקטים, תכניות ומיזמים¹ שיפתחו ויטמיעו שירותים חברתיים ותשתיות בהתאם לצורכי אוכלוסיית היעד ומדיניות המוסד.

האגף פועל באמצעות חמש קרנות: הקרן לפיתוח שירותים לנכים, הקרן לקידום תכניות סיעוד, הקרן למפעלים מיוחדים, הקרן למימון פעולות בטיחות וגהות בעבודה (מנוף), והקרן לפיתוח שירותים לילדים ובני נוער בסיכון.

2. רקע – קרנות ליוזמה חברתית

רקע על עסקים חברתיים ומימונם

תחום העסקים החברתיים מתפתח מאד בשנים האחרונות במדינות רבות בעולם. בשנת 2012 נדון נושא העסקים החברתיים במסגרת דיוני השולחן העגול הממשקי, שבו התקיימו מפגשים בין נציגי הממשלה, ארגוני החברה האזרחית והמגזר העסקי, לדיון בסוגיות יסוד הנוגעות ליחסים שבין המגזרים. במסגרת דיונים אלה גובשה הגדרה כללית לעסק חברתי. שוק העסקים החברתיים בישראל עדיין בשלב מאוד ראשוני, קיים מחסור מתמיד במימון פעילויות חברתיות, ובפרט קיים קושי בתחום המימון של עסקים חברתיים. הפן העסקי בפעילותם מקשה על גיוס מקורות פילנטרופיים ואילו הפן החברתי בפעילותם מקטין את רווחיותם של עסקים אלה כך שגיוס הון ממשקיעים פרטיים או אשראי מבנקים מסחריים כמעט בלתי אפשרי. תכניות רבות שקרנות הביטוח הלאומי סייעו בפיתוחן עסקו בנושאי הכשרה מקצועית ותעסוקה לאוכלוסיות מוחלשות ובמסגרתן פותחו, בשיתוף גורמים נוספים, תכניות למיזמים עסקיים חברתיים. הניסיון המצטבר הצביע, בין השאר, על בעיית

¹ פרויקט עוסק בעיקר בבניית תשתית והצטיידות; **תכנית** היא בעיקר הפעלת שירות, ו**מיזם** הוא פרויקט ואו תכנית מערכתית (מבחינת ההיקף או שיתוף הפעולה בין כמה קרנות).

המימון בשוק העסקים החברתיים מחד, ומאידך על הפוטנציאל הגלום במיזמים עסקיים חברתיים לקידום התעסוקה לאוכלוסיות מוחלשות.

הקמת הקרנות

לאור האמור לעיל, הממשלה החליטה על הקמת שתי קרנות להשקעה בעסקים חברתיים – "הקרנות ליוזמה חברתית" (להלן גם: "המיזם" או "הקרנות"), אשר ממומנות בכספי קרנות הביטוח הלאומי, אגף החשב הכללי במשרד האוצר והמועצה הלאומית לכלכלה, וממונפות בכספי משקיעים ותורמים. סה"כ הסכומים שהועמדו על ידי קרנות הביטוח הלאומי והאוצר היה כ- 20 מיליון ₪ והקרנות נדרשו לגייס כ-30 מיליון ₪ נוספים. תקופת הפעילות של הקרנות תהיה 10 שנים. תקופת ההשקעה הראשונית תימשך שלוש-ארבע שנים ותקופת המעקב והליווי אחר פעילות הקרן והעסקים תימשך שש-שבע שנים נוספות ובסה"כ עשר שנים. לבחירת הגופים אשר יקימו את הקרנות פורסם מכרז פומבי (מצורף [כנספת א'](#)) שבו זכו קרן דואליס וקרן IVN אשר הקימו את קרן דואליס יוזמה וקרן IVN- יוזמה כחברות לתועלת הציבור. פעילותן של הקרנות מוסדרת במסגרת הסכם אשר נחתם בין כל אחת מהן לבין המוסד לביטוח הלאומי ומשרד האוצר ומלווה על ידי ועדת מעקב מטעם גופים אלה שתפקידה לפקח ולבחון את ביצועו של ההסכם. (להלן: "ההסכם", מצורף [בנספת א'](#))

מטרות המיזם

המטרות המרכזיות של המיזם הן:

- קידום ופיתוח שוק העסקים החברתיים בישראל.
- קידום ושילוב אוכלוסיות מוחלשות בשוק העבודה.
- שיתוף גורמים מהמגזר העסקי בקידום מטרות חברתיות.

פירוט נוסף על המיזם ומטרותיו ראו במכרז להקמת הקרנות ובהסכם.

אנו פונים בזאת לחוקרים בעלי ידע ומיומנות כמפורט בסעיף 9 להלן, להציע הצעה למחקר הערכה (להלן גם ה"מחקר" או ה"הערכה") למיזם זה לפי הפירוט שלהלן.

המוסד לא יישא במימון הכנת הצעה זו ואינו מתחייב לקבל הצעה כלשהי.

3. מתכונת הערכה

המחקר מתוכנן להתפרש על פני שתי תקופות - תקופה עיקרית ותקופת מעקב אופציונלית:

הראשונה - בחמש שנים ראשונות (להלן: **תקופת המחקר הבסיסית**) אשר תתחיל מיד לאחר בחירת צוות המחקר ואישור הצעתו ובסיומה יוגש דו"ח מסכם של המחקר שיהיה מעצב ומסכם.

השנייה - בתום תקופת המחקר הבסיסית, ובחמש השנים הנוספות, עד תום תקופת ההסכם. **בתקופה זו יידרש מעקב מחקרי אחרי הקרנות והעסקים, בשתי נקודות זמן:**

לאחר שבע וחצי שנים ובתום התקופה. התקופה השנייה מיועדת בעיקר למעקב אחרי התוצאות ארוכות הטווח של המיזם.

נדרשת בניית תכנית הערכה שתתייחס לשלבים שונים בהתפתחות העסק. (יש להתכונן לכך שבכל זמן נתון, עסקים שונים עשויים להימצא בשלבי הבשלה שונים). נדרשת גם התייחסות נפרדת להערכת פעילות הקרנות.

המחקר ילווה באופן שוטף על ידי צוות המיזם ו/או נציג מטעמו וכן בוועדת היגוי למחקר, אשר הרכבה ייקבע בהמשך.

צוות המחקר יתבקש לדווח בכתב ובעל פה לנציגי הביטוח הלאומי במיזם, לוועדת ההיגוי למחקר ו/או לוועדת ההיגוי למיזם, או לכל גוף אחר אשר ועדת המעקב תבקש לדווח לו. כמו כן יעביר צוות המחקר לפרורם שייקבע גם את כלי המחקר, דו"חות הביניים והדו"ח הסופי לפני הפצתם. צוות המחקר יתבקש לתת משוב תקופתי לקרנות ובמידת האפשר גם לעסקים שישתתפו בהערכה.

4. מטרת ההערכה המחקרית

ההערכה המחקרית נועדה לסייע בין היתר בתחומים הבאים:

כללי:

1. להעריך בכלי מחקר מדעיים את מידת הצלחת המיזם מבחינת השגת מטרותיו ובפרט האם מודל ההשקעה באמצעות קרנות השקעה במימון ממשלתי ופרטי הוא הכלי המתאים לפיתוח וקידום תחום העסקים החברתיים בישראל.
2. להגדיר עם השותפים (הקרנות ומזמיני המחקר) יעדים ותפוקות של המיזם על פי מטרותיו כפי שנוסחו בהסכם. היעדים והתפוקות יתייחסו הן לפן החברתי, הן לפן העסקי ולשילוב ביניהם.
3. לנתח מידע שייאסף לתוך בסיס נתונים אחיד שיוקם, ינוהל ויתוחזק על ידי הקרנות ביחד או לחוד בהתאם למחויבותן על פי ההסכם ועל פי השינויים שעליהם יוחלט בוועדת המעקב ו/או בוועדת ההיגוי למיזם.

העסקים החברתיים

4. לבחון האם למודל של "עסק חברתי", על פי הגדרות המיזם, יש היתכנות לקדם את אוכלוסיות היעד מבחינה תעסוקתית.
5. לבחון את האפקטיביות החברתית של העסק הבודד ע"פ מטרותיו.
6. לבחון את הביצועים הכלכליים/פיננסיים ברמת העסק הבודד.
7. לזהות נקודות חוזק וחולשה בהקמה ובהפעלה של העסקים החברתיים במסגרת המיזם ולהצביע על מודלים מוצלחים מבחינת שילוב בין המטרות העסקיות והחברתיות.

הקרנות

8. לבחון, במידת האפשר, האם המודל של הקרנות ליוזמה חברתית הוא כלי אפקטיבי לפיתוח שוק העסקים החברתיים בישראל תוך התייחסות למודל העבודה של כל אחת מהקרנות.
9. לבחון את העמידה בתוכניות הפיננסיות של כל אחת מהקרנות לאורך תקופת פעילותן.

10. לבחון את פעילותן של כל אחת מהקרנות בליווי חברתי והכלכלי של העסקים.
11. לשם כך המחקר יעריך את פעילות הקרנות מעת תחילת פעילותן, לרבות דרכי בחירת העסקים החברתיים, סוג ההשקעה בהם והליווי של העסקים, הן בפן העסקי והן בפן החברתי. כמו כן המחקר יעריך את העסקים החברתיים עצמם הן בפן העסקי והן בפן החברתי וישלב את הממצאים הפיננסיים עם הממצאים החברתיים.

המציעים מתבקשים להתייחס בהצעתם לאופן בחירת העסקים שישתתפו במחקר ולמספרם.

5. אוכלוסיית המחקר

אנשי מפתח בקרנות.
אנשי מפתח בוועדת המעקב.
יזמים/מנהלים של עסקים חברתיים שקיבלו סיוע ושל כאלה שנדחו.
יחידות הקצה – מדגם של עסקים חברתיים בהם ירואיינו בעלי תפקידים ועובדים.
קבוצות השוואה – תכניות חברתיות של הכשרה והשמת עובדים ועסקים אחרים הפועלים בתחומי העיסוק של העסקים החברתיים הרלוונטיים.

המציעים מתבקשים להתייחס בהצעתם לקבוצות השוואה הרלבנטיות לצרכי מחקר זה.

6. מדדי הצלחה

צוות המחקר מתבקש לכלול בהצעתו עקרונות לבניית מדדי הצלחה. יש להתייחס למדדים העשויים להיות משותפים לשתי הקרנות ולכל העסקים החברתיים (ייקראו להלן "מדדי ליבה") וכן עקרונות למדדים ספציפיים לכל קרן ו/או לכל עסק לפי מאפייניו הייחודיים. מדדי ההצלחה עצמם ייבנו בשיתוף פעולה בין צוות המחקר, נציגי הביטוח הלאומי ונציגי הקרנות.

7. תחומים שבהם ימדדו מדדי ליבה

מדדי הליבה יתייחסו לתחומים הבאים:

כללי

1. קיומם של מודלים חדשים לעסקים חברתיים בישראל.
2. הרחבת סוגי האוכלוסיות המועסקות בעסקים חברתיים.
3. הרחבה גיאוגרפית של מודלים קיימים (Scaling).

העסק הבודד

1. ביצוע כלכלי-פיננסי.
2. אפקטיביות חברתית.
3. תכנון והפעלה של העסק על פי הרציונל של עסק בעל שתי מטרות: עסקית וחברתית.
4. בחינת ההשפעות ההדדיות של המטרות החברתיות וההצלחה העסקית.

הקרנות

5. הערכה של מודל העבודה של כל קרן על כל שלביו.

6. עמידה בתוכנית הפיננסית של כל קרן במהלך שנות פעילותה לאורך תקופת ההשקעה והליווי.

המציעים מתבקשים להציע עקרונות לכל אחד ממדדי הליבה ולהתייחס להיתכנות הביצוע.

8. תוצרי המחקר ופרסומם

המוסד לביטוח לאומי שומר לעצמו את הזכות לפרסם את הדו"ח הסופי במסגרת פרסומי מינהל המחקר והתכנון בסדרה מיוחדת המכונה "המפעלים המיוחדים". החוקרים הראשיים יהיו/או אחראיים על הגשת הדו"ח הסופי, מבחינה מקצועית ואישית, הן בצד התוכן והן בצד העריכה הלשונית והצורנית. כל זאת בהתאם לדרישות יחידת הפרסומים של מינהל המחקר לביטוח הלאומי שנושא במימון הפרסום (נספח ה'). לאחר פרסום הממצאים בסדרת הפרסומים של המוסד לביטוח לאומי, החוקרים יהיו רשאים להשתמש בנתוני המחקר לפרסום מאמרים בכתבי עת מקצועיים, זאת בתיאום עם נציגי הביטוח הלאומי ותוך אזכור התוכנית, מקור הנתונים ועצם הפעלתה במימון הביטוח הלאומי. בנוסף, צוות המחקר יתחייב להציג את ממצאי המחקר, מעת לעת, בפני השותפים למיזם ו/או בפני פורום רחב יותר במסגרת ועדת היגוי או בכל פורום אחר שיידרש.

9. דרישות מהחוקרים:

תנאי סף:

1. גיבוש **צוות הערכה רב-תחומי** אשר יכלול:

- מומחה/ית הערכה של תכניות חברתיות.
- מומחה/ית מתחום כלכלה חברתית/כלכלת עבודה ובפרט בתחום התעסוקה של אוכלוסיות מוחלשות.
- מומחה/ית בעל ידע תיאורטי נרחב וניסיון בהערכה של השקעות פיננסיות ובהערכת ביצועים פיננסיים. הכרות עם תחום העסקים החברתיים תקנה יתרון.
- מומחה/ית בתחום של תהליכי שיקום ושילוב בתעסוקה של אוכלוסיות מוחלשות.

הצעת מחקר שתוגש על ידי חוקר/ת המשלבת/ת מספר תחומי מומחיות הנדרשים לעיל תתקבל אף היא.

2. כל המומחים יהיו בעלי תואר שני לפחות.

3. על החוקר/ת הראשי/ת להציג יכולת מוכחת לניהול מחקר בהיקף הנדרש במחקר זה.

העדפות:

1. תינתן עדיפות לחוקרים בעלי תואר שלישי ומעלה.
2. תינתן עדיפות לצוות שיכלול מומחים ממוסד אקדמי מוכר בארץ או בחו"ל המשלבים בנוסף לרקע עיוני טוב גם ניסיון יישומי מהשטח.

3. שיתוף פעולה עם גורם מחקרי מחו"ל בעל ניסיון בהערכה של עסקים חברתיים ו/או קרנות השקעה חברתיות יקנה עדיפות.

10. תקציב המחקר

ההצעה תכלול תקציב מפורט להפעלת המחקר במשך חמש השנים הראשונות וכן תקציב לשני מעקבים בחמש השנים שלאחר מכן, כמפורט בסעיף 3. תקציב זה יהיה מודולרי בהתאם לתקופות הנ"ל. למחקר קיים תקציב מקסימאלי.

11. אופן הגשת הצעת המחקר

הצעת המחקר תוגש מודפסת על גבי הטופס "הצעת מחקר להערכת תוכנית באגף הקרנות" המצורף להזמנה זו כנספח ב'. את ההצעות יש לשלוח בדואר אלקטרוני ובנוסף בארבעה עותקים מודפסים בדואר רגיל אשר יישלח אל תמי אליאב מנהל המחקר והתכנון, המוסד לביטוח לאומי, שד' וייצמן 13, ירושלים 91909. העותק המקוון יישלח לדוא"ל – tamiel@nioi.gov.il.

12. אופן בחירת ההצעה

1. **תנאי סף** - בדיקת תנאי סף לצוות המחקר.
2. **איכות צוות המחקר** אשר עמד בתנאי הסף - יינתן ציון לצוות המחקר בהתחשב בהעדפות שפורטו בסעיף 9 לעיל. מפתח הניקוד מצורף כנספח ג'. מרכיב זה יהווה 40% מהציון המשוקלל.
3. **איכות ההצעה** - ההצעה תיבדק לפי מפתח הניקוד המצורף כנספח ד'. להמשך הבדיקה יעברו הצעות מחקר שקיבלו ציון של 80 נקודות לפחות. מרכיב זה יהווה 60% מהציון המשוקלל.
4. **שקלול בין איכות צוות המחקר לאיכות הצעת המחקר** - ציון איכות משוקלל של צוות מחקר ושל איכות ההצעה יהיה 80 לפחות. המוסד יהיה רשאי להוריד את הציון המשוקלל ל-75 אם לא תהיה אף הצעה שתקבל ציון משוקלל של 80 ומעלה.
5. **בדיקת מחיר ההצעה** – המוסד יעריך את הלימת התקציב המוצע למחקר אל מול פרטי ההצעה. המוסד לא יבחר בהצעה שלא תימצא בה הלימה בין הצעת המחקר לתקציבו.
6. ההצעות שנמצאה בהן הלימה, כאמור לעיל, ידורגו לפי ציון האיכות המשוקלל שקיבלו. המוסד יבחר בהצעה עם ציון האיכות המשוקלל הגבוה ביותר.
7. במקרה שבו התקציב של הצעה שקיבלה ציון איכות גבוה במיוחד יהיה גבוה מן התקציב המקסימאלי למחקר זה תיתכן פניה למציעים לבחינת המחיר אל מול ההצעה.
8. המוסד אינו מתחייב לבחור בהצעה הזולה ביותר.

13. רשימת מסמכים נלווים שיש לצרף להצעה:

1. הטופס "הצעת מחקר להערכת תכנית באגף הקרנות" המצורף להזמנה זו כנספח ב'.
  2. תעודה המעידה על השכלה של כל אחד מהחוקרים ומומחי התוכן (או אישור לתואר מהמוסד האקדמי שהעניק אותו).
  3. קורות חיים של כל אחד מהחוקרים ומומחי התוכן.
  4. שלושה תדפיסים מפרסומים של חוקרים בצוות שיוביל את המחקר. על התדפיס צריך להופיע שם הפרסום/כתב העת מועד הפרסום והיכן התפרסם (במקרה של פרסום שלא פורסם בכתב עת).
  5. כל מסמך רלוונטי שיכול להעיד שהמציע עומד בדרישות ממנו שפורטו בסעיף 9.
14. המועד האחרון להגשת הצעות
- את הצעת המחקר בצירוף המסמכים הנלווים כאמור בסעיף 12 לעיל, יש להגיש עד לתאריך **31.5.16** באחריות המציעים לוודא כי הצעתם הגיעה במועד.
15. שאלות הבהרה
- בשאלות ניתן לפנות לתמי אליאב במייל tamiel@nioi.gov.il עד לתאריך **1.5.16**.
16. הערות
1. יכולתם של החוקרים לפנות את לוח הזמנים שלהם במידה סבירה לטובת השתתפותם במחקר לאורך תקופת המחקר תובא בחשבון.
  2. המוסד לביטוח לאומי רשאי שלא להתחשב כלל בהצעה שהיא בלתי סבירה מבחינת ההיבטים האלה:
    1. מחיר לעומת מהות ההצעה.
    2. תנאי ההצעה.
    3. היעדר התייחסות מפורטת לסעיף מסעיפי הזמנה זו, שלדעת המוסד מונע הערכת ההצעה.
  3. המוסד רשאי שלא לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה אחרת.
  4. המוסד אינו מתחייב לבצע את כל חלקי המחקר.
  5. המוסד רשאי יהיה להציע לחוקרים שונים לשלב את הצעותיהם.
  6. המוסד רשאי בכל שלב להכניס לתוכנית המחקר שינויים ותוספות, ובכלל זה לצמצם או להרחיב אותה, בתיאום עם החוקר הראשי, והוא מתחייב לבצעם בתוך פרק זמן שייקבע בין הצדדים, ובלבד שהשינויים המתבקשים אינם נוגדים את שיקול דעתו המקצועית של החוקר הראשי.
  7. המועד המשוער למתן תשובות הוא חודש מהמועד האחרון להגשת הצעות.